

REZOLUȚIA CONGRESULUI SPECIALIȘTILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII PUBLICE ȘI MANAGEMENTULUI SANITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

25-26 octombrie 2013, Chișinău

Congresul specialiștilor din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova a avut loc la 25-26 octombrie 2013, or. Chișinău. La lucrările Congresului au luat parte 185 de delegați – savanți, specialiști din țară și din instituții științifice de peste hotare. În ședințele plenare și cele din secții (*Igienă, Epidemiologie și Microbiologie, Medicină Socială, Economie și Management*) au fost prezentate 83 de rapoarte și comunicări.

În perioada 2008-2013, cercetările științifice și activitățile practice în domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar au cunoscut o continuă ascensiune, fiind condiționată și de implementarea prevederilor *Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice*, nr. 10-XVI din 03.02.2009 (Monitorul Oficial nr. 67/183 din 03.04.2009). În perioada menționată, au fost înregistrate succese remarcabile, dar și unele probleme în domeniul cercetării și practicii Sănătății Publice și Managementului Sanitar. Este de remarcat influența esențială a numărului și a intensității factorilor de risc de origine socială, fizică, chimică și biologică asupra sănătății populației. Mulți dintre factorii de risc vizați sunt deja prezenți nu numai în mediul exterior, ocupațional și de instruire, dar și în habitatul uman.

Definitivarea, aprobarea și implementarea Legii nr. 10-XVI din 03.02.2009 au contribuit la sporirea eficacității măsurilor de fortificare a sănătății populației la nivel național și au impulsionat esențial atât dezvoltarea generală a Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, cât și cercetările științifice și investigațiile practice în domeniu.

După adoptarea Legii, Ministerul Sănătății, Serviciul Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, precum și societățile și asociațiile de profil au organizat studierea detaliată a acestei Legi și au elaborat un plan de măsuri, care ulterior s-au regăsit în planurile bienale de colaborare cu OMS, în Planul strategic de dezvoltare a sistemului de sănătate și în planurile anuale ale Ministerului Sănătății, în Planul strategic de dezvoltare a Centrului Național de Sănătate Publică și în planurile anuale ale societăților și asociațiilor de profil. Au fost întreprinse eforturi considerabile pentru dezvoltarea cadrului legislativ și normativ și în alinierea lui la standardele OMS și UE, fiind elaborate

programe naționale, regulamente, reguli și norme sanitaro-igienice, recomandări și indicații metodice. În ciuda noilor provocări (aparitia sau intensificarea acțiunii factorilor de risc de origine socială, fizică, chimică și biologică asupra sănătății populației), prin aceste activități complexe medicina preventivă și-a adus prinosul la ameliorarea indicilor stării de sănătate a populației (micșorarea incidenței stărilor iodocarențiale, scăderea incidenței unor infecții și parazitoze, reducerea mortalității infantile, creșterea speranței de viață la naștere etc.).

Congresul specialiștilor din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova subliniază importanța orientării direcțiilor de activitate a Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice spre realizarea politicilor naționale și, în mod particular, a viitoarei *Strategii Naționale de Sănătate Publică*, care pune bazele abordării sistemice a problemelor de sănătate și de integrare a eforturilor intersectoriale, ameliorării și asigurării accesului la servicii de sănătate de o înaltă calitate pentru toți cetățenii țării. Acest document-cadru va pune bazele reorientării medicale de la o politică prioritară de tratament către o politică de promovare a sănătății și prevenire a maladiilor, bazată pe rezultatele cercetărilor științifice fundamentale și aplicative.

Participanții au remarcat cu satisfacție faptul că, în pofida dificultăților socioeconomice, în perioada dintre congrese, Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice și-a intensificat semnificativ activitatea în domeniile protecției sănătății, prevenirii bolilor și promovării unei vieți sănătoase, confirmând prin aceasta devotamentul său pentru misiunea supremă de ameliorare a sănătății.

Specialiștii din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova s-au implicat în toate activitățile realizate de: Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu*, Centrul Național de Sănătate Publică, Centrul Național de Management în Sănătate Publică, centrele de sănătate publică teritoriale, IMSP, inclusiv în colaborarea cu structurile naționale și cele internaționale.

S-au efectuat analiza și discutarea Programului Unic al AOAM, ale ordinelor anuale ale MS și CNAM *Privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Programului Unic al AOAM*; studierea detaliată a sferei procurărilor serviciilor medicale, metodelor de plată per-capita și metodelor per-vizită. Au fost analizate posibilitățile și necesitățile populației din RM în servicii medicale, introducerea metodelor noi pentru a spori eficiența și calitatea serviciilor

medicale. A fost estimată eficacitatea mecanismelor de plată în asigurarea medicală obligatorie. Au fost studiate eficacitatea asigurării Asistenței Medicale de Urgență cu transport sanitar și influența asupra calității acordării serviciilor.

Au fost realizate multiple activități ce țin de cercetare, elaborare de acte legislative, instruire, investigații de laborator, expertize etc. la care au participat specialiștii din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova. Astfel, în perioada de referință s-au finalizat multiple teme științifice, sunt în curs de cercetare o serie de teme. Au fost susținute la specialitățile de profil teze de doctor habilitat și teze de doctor în medicină. Conform totalurilor activității științifice pe anul 2012, evaluate de Consiliul Național de Acreditare și Atestare, specialitățile *Igienă și Epidemiologie* au fost clasate pe locul I între specialitățile medicale de cercetare și inovare. Specialiștii din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova au participat la elaborarea și promovarea de legi, hotărâri de guvern, regulamente igienice, informații analitice, trimise în adresa Guvernului RM, Ministerului Sănătății, altor ministere interesate etc. Au fost elaborate și publicate manuale, monografii, ghiduri, recomandări, instrucțiuni metodice, articole. A fost realizat un volum esențial de publicații științifice în reviste internaționale.

În domeniul *managerial*, au fost efectuate cercetări cu scopul eficientizării managementului și marketingului în medicină, cu elaborarea modelului de acordare a serviciilor de intervenție timpurie pentru copiii cu dizabilități în RM; managementului în îngrijirea și dezvoltarea copiilor. Au fost descrise aspectele manageriale și economice în organizarea asistenței medicale acordate populației la nivelul sectorului rural, particularitățile organizării asistenței medicale primare în condițiile asigurării medicale obligatorii în municipiul Chișinău. Au fost cercetate aspectele managementului colaborativ al serviciilor de control al infecțiilor HIV/SIDA și tuberculozei.

În domeniul *medico-social*, are un rol important cercetarea problemelor de integrare a serviciilor de asistență socială în cadrul îngrijirilor perinatale și de reabilitare a persoanelor cu deficiențe de vedere.

În domeniul *medico-legal*, tot mai actuale devin problemele cu aspect juridic, de aceea s-a cercetat răspunderea penală pentru infracțiunile medicale și managementul riscurilor și oportunităților în malpraxisul actului medical în Republica Moldova.

În domeniul *asigurărilor medicale*, au fost cercetate aspectele socioeconomice și juridice ale implementării asigurării obligatorii de asistență medicală.

În domeniul *promovării modului sănătos de viață*, cercetările au fost orientate spre optimizarea activității de educație pentru sănătate în condiții socioeconomice noi și argumentarea științifică a programului de promovare a sănătății adolescenților la nivel comunitar în Republica Moldova.

În domeniul *tehnologiilor informaționale*, a fost studiat managementul tehnologiilor informaționale în optimizarea serviciului de asistență medicală acordată mamei și copilului și optimizarea activității serviciului de neurologie și neurochirurgie.

Membrii societăților și asociațiilor de profil au participat la organizarea de seminare-ateliere de lucru, conferințe tematice, cursuri de perfecționare și instruire la locul de muncă. Concomitent s-a derulat procesul de instruire continuă în domeniile igienei, epidemiologiei, microbiologiei, medicinei sociale, economiei și managementului în sănătatea publică a studenților, rezidenților, doctoranzilor și medicilor-specialiști la bazele Universității de Stat de Medicină și Farmacie Nicolae Testemițanu.

Asociația *Economie, Management și Psihologie în Medicină* din Republica Moldova, împreună cu *Asociația Latină pentru Analiza Sistemelor de Sănătate* în țările de limbă latină (ALASS) au organizat atelierul internațional de lucru *Malpraxisul medical: actualități și perspective*. Atelierul a avut drept scop stimularea schimbului de idei și experiențe privind managementul mal-praxisului medical în diferite sisteme de sănătate. La eveniment au participat reprezentanți din Italia, Spania, România și Republica Moldova.

În scopul conjugării eforturilor în domeniul promovării sănătății și profilaxiei maladiilor, precum și pentru implicarea partenerilor și a populației au fost elaborate și lansate materiale instructive pentru factorii de decizie de nivel local și grupele de populație, specialiști – *Ghidul primarului, Ghidul elevului, Ghidul specialistului în formarea stilului sănătos de viață*. Activitățile pe această dimensiune continuă.

O atenție aparte a fost acordată colaborării internaționale. Cel mai consistent proiect de ultimă oră, elaborat de specialiștii din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova este proiectul *Strategiei Naționale de Sănătate Publică pentru perioada 2014-2020*, consultat de experți notorii de talie mondială.

Munca savanților și specialiștilor din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova a fost înalt apreciată atât în țară, cât și peste hotare. Astfel, laboratoarele de profil dețin diverse acreditări naționale și internaționale. Savanții și specialiștii-igieniști, epidemiologi, microbiologi, în medicină socială și management în sănătatea

publică au fost înalt apreciați cu multiple diplome, premii și medalii la saloanele și expozițiile naționale și cele internaționale, iar unii savanți și specialiști de profil au primit înalte distincții de stat, diplome ale Guvernului RM și Ministerului Sănătății. De asemenea, câteva teze de doctorat din domeniul dat au fost apreciate de Consiliul Național de Acreditare și Atestare ca teze de excelență ale anului.

Cu toate acestea, delegații Congresului specialiștilor din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova sunt alarmați de pașii întreprinși în ultimul timp de către unii factori decizionali de nivel național, prin care este afectată activitatea unor structuri de sănătate publică, pași cu efect nefast asupra sănătății populației. Aceste acțiuni nu sunt științific argumentate și au un caracter voluntarist.

Pentru perioada imediat următoare, Congresul specialiștilor din domeniul Sănătății Publice și Managementului Sanitar din Republica Moldova are ca obiective și ținte strategice următoarele acțiuni:

În domeniul igienei:

1. Promovarea și implementarea Planului de acțiuni pentru perioada 2014-2020 al *Strategiei Naționale de Sănătate Publică*.
2. Menținerea liderismului în vederea implementării măsurilor privind promovarea și protecția sănătății și prevenirea bolilor în toate politicile statului – "Sănătatea în toate politicile țării".
3. Amplificarea lucrului cu populația și diferite contingente-țintă în domeniul promovării sănătății și profilaxiei maladiilor, urmând scopul mai aproape de om: "Un om sănătos – o economie prosperă".
4. Continuarea elaborării Programelor Naționale de combatere a maladiilor netransmisibile și a celor transmisibile și de reducere a factorilor de risc prioritari.
5. Implementarea noilor forme și metode în activitatea Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice și a asistenței medicale primare, privind promovarea sănătății și profilaxia maladiilor.
6. Reevaluarea periodică a priorităților în domeniul promovării sănătății și profilaxiei maladiilor, cu introducerea corectivelor adecvate.
7. Amplificarea activității intersectoriale în problemele de sănătate publică cu organele publice locale, ministere, departamente, agenți economici, ONG-uri, cu Biserica, mass-media etc.
8. Utilizarea rezultatelor studiului complex *MICS-4* pentru elaborarea măsurilor adecvate de profilaxie a maladiilor.
9. Menținerea practicii de elaborare a materialelor metodice, ghidurilor pentru administrația pu-

blică locală, ministere și departamente privind promovarea sănătății și profilaxia maladiilor.

10. Amplificarea colaborării internaționale și europene în problemele stringente ale sănătății publice.
11. Crearea unui sistem modern de instruire continuă a cadrelor Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice.
12. Revederea curriculei de instruire universitară și postuniversitară în domeniul sănătății publice pentru suplimentarea programelor de instruire cu noțiuni, informații și cunoștințe privind promovarea sănătății și profilaxia maladiilor nontransmisibile și transmisibile.
13. Elaborarea profilurilor de sănătate a teritoriilor și de răspândire a factorilor de risc pentru sănătate.
14. Crearea cadrului normativ pentru funcționarea Serviciului de Sănătate Ocupațională în cadrul Centrului Național de Sănătate Publică.
15. Solicitarea de la guvernul țării să contribuie la asigurarea protecției sociale și economice a specialiștilor din cadrul Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, prin majorarea coeficientului de salarizare de la 1,1 (în prezent) la 1,5-1,8.

În domeniul epidemiologiei, microbiologiei și parazitologiei:

1. Fortificarea sistemului de supraveghere a bolilor infecțioase și a evenimentelor de sănătate publică în contextul funcțiilor de alertă timpurie, evaluare a riscurilor și răspuns rapid la evenimentele ce au impact negativ asupra sănătății publice, în conformitate cu prevederile internaționale (*Regulamentul Sanitar Internațional 2005*).
2. Extinderea utilizării sistemelor electronice informaționale integrate în activitatea de detectare primară, supraveghere și confirmare de laborator a maladiilor, cu analiza datelor și elaborarea rapoartelor.
3. Instituirea mecanismelor eficiente de control al materialelor periculoase la etapele de transportare, manipulare, stocare; ajustarea cadrului legislativ național la standardele internaționale de biosecuritate și biosiguranță.
4. Implementarea metodelor și tehnologiilor noi de diagnostic de laborator, management al calității, sporirea eficienței și accesibilității serviciilor acordate.
5. Menținerea și extinderea sistemelor naționale de supraveghere de tip sentinelă, de monitorizare a maladiilor transmise prin vectori, cu focalitate naturală sau comune pentru om și animale.

6. Includerea în criteriile CNAM de selectare și contractare a instituțiilor medicale la încheierea contractelor de acordare a serviciilor medicale a următorului indicator: *Prezența medicului-epidemiolog de spital*.
7. Elaborarea, în comun cu CNAM, a unor indicatori de stimulare a medicului pentru implicare în prevenirea bolilor infecțioase.
8. Revizuirea și ajustarea mecanismelor financiare folosite pentru plata serviciilor medicale, în scopul îmbunătățirii activității de control al infecțiilor asociate cu asistența medicală.
9. Ajustarea prețurilor investigațiilor microbiologice luând în calcul costurile reale actuale ale consumabilelor, cheltuielile de regie, salarizare.
10. Instituirea sistemului de supraveghere a microorganismelor implicate în etiologia maladiilor infecțioase ce prezintă multirezistență: *Staphylococcus aureus* (SARM) rezistent la metilicilină; Enterococi (VRE) rezistenți la vancomicină; *Enterobacteriaceae* producătoare de betalactamaze cu spectru extins (BLSE) (*Escherichia coli*); *Pseudomonas aeruginosa* rezistent la antibiotice; *Clostridium difficile*.
11. Elaborarea Politicii privind achiziționarea și utilizarea rațională a antibioticelor, cu fortificarea sistemului de supraveghere a rezistenței microbiene.
12. Acordarea categoriei de calificare medicilor-epidemiologi după finalizarea studiilor de rezidențiat, indiferent de sectorul de muncă (rural, urban) în scopul sporirii interesului față de specialitatea de epidemiolog.
13. Permitearea angajării absolvenților USMF N. Testemițanu în calitate de medic după profil prin cumul în instituțiile medicale, indiferent de forma de proprietate, începând cu primul an de rezidențiat.
14. Elaborarea conceptului privind serviciile de dezinfecție, dezinsecție și deratizare și a cadrului de reglementare în aceste domenii.
15. Ameliorarea activității societăților specialiștilor din domeniul Sănătății Publice în promovarea rezultatelor cercetărilor științifico-practice și instruirea cadrelor prin ședințe ale societăților și asociațiilor, de minimum 4 ori pe an.

În domeniul medicinei sociale și managementului în sănătatea publică:

1. Intensificarea cercetărilor științifice medico-sociale, medico-economice și manageriale din sistemul de sănătate, îndeosebi din domeniul supravegherii de stat a sănătății publice, ca domenii insuficient cercetate.
2. Intensificarea în societate (la nivel administrativ-teritorial, comunitar și individual) a activităților de promovare a sănătății, inclusiv prin crearea unui canal televizat, specializat în promovarea sănătății.
3. Revederea și înaintarea modificărilor de rigoare pentru perfecționarea legislației la capitolul achiziționării echipamentului și dispozitivelor medicale (în 2014).
4. Includerea în curriculumul specialiștilor din domeniul sănătății publice a modului *Sociologia în medicină*.
5. Îmbunătățirea curriculumului de instruire a asistentelor medicale din medicina de familie.
6. De intervenit și de insistat pe lângă conducerea CNAM ca să modifice și să perfecționeze modalitatea de utilizare, investire și valorificare a fondului de profilaxie, propunând de a majora cota fondului până la 4%.
7. Întreprinderea măsurilor de perfecționare a legislației și implementarea în sistemul de sănătate a formelor de management al riscului profesional și de asigurare a medicilor în caz de malpraxis.
8. Considerăm necesară, la următoarele manifestări științifice de profil (congrese și conferințe științifice ale asociațiilor și societăților), includerea în agenda acestora a examinării argumentelor și rezultatelor reformelor propuse și implementate în sistemul de sănătate.

Președinte al Societății Științifice
a Igieniştilor din R. Moldova,

dr. hab. med., prof. univ.,
Ion BAHNAREL

Președinte al Societății Științifice a Epidemiologilor
și Microbiologilor din R. Moldova,

dr. hab. med., prof. univ.,
MC al AȘM, **Viorel PRISACARI**

Președinte al Asociației Economie, Management
și Psihologie în Medicină din R. Moldova,

dr. hab. med., prof. univ.,
Constantin EȚCO

(Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină, nr. 4(49), 2013)